

Gospodarstvo in socialno vprašanje.

I.

Splošne poznatke

~~Zveza med gospodarstvom in socialnim vprašanje na sploh~~

~~Voda~~ ~~Znano dejstvo je da imo~~ Moderna socialna vprašanja
ima izrazito gospodarski značaj, da je v prvi vrsti gospodar-
sko vprašanje.

Res sega demala na vsa področja ljudskega sožitja,
se tiče tudi kulturnega in političnega življenja, -vendar
glavni njegovi problemi se tesno spojeni z gospodarskim
življenjem, oziroma izvirajo neposredno iz njega.

Radi jasnosti še to, da ni samo delavske vprašanje
in še manj samo mezdno vprašanje. Posamezna taka vpraša-
stopijo časih v ospredje, vendar se daje res uspešno, re-
ševati, samo v okviru celotke in iz nje.

XXXXXX

+++

XXXXXX

• Kljub vsemu temu spada velika večina najvažnej-
ših in najtežjih problemov modernega socialnega vpra-
šanja od vsega začetka v področje znanosti. To se pravi
da jih lahko reziskujemo in rešujemo neodvisno od sve-
tovne nazornega stališča, ki se kdo nanj postavlja.

^{zlasti}
Vzrok temu leži v dejstvu, da je moderno socialno
vprašanje v pretežni meri gospodarsko vprašanje; to zna-
či, da je njegov nastanek in razvoj v prvi vrsti plod
in posledica modernega gospodarskega življenja in nje-
govega poteka.

+++

Splošnih dokazov za gospodarski značaj modernega
socialnega vprašanja ni treba navajati. Dovolj če ope-
zorim:

1/da je nastalo ^{v zvezi} ~~v zvezi~~ z razvojem moderne in-
dustrije, ali bolj točno kot posledica tega razvoja.

2/da se je pod vplivom sedanje gospodarske krize
in njenih posledic silno zaostriло: Naj spomnim le na
ne polne velikih množic brezposelnosti - posledice je utrudil 17.12.1908
silno brezposelnost in na njene socialne posledice; na
vprašanje mezd in delovnega časa, ki je postalo v tej
zvezi izredno pereče, na probleme racionalizacije in
^{industrijske}
njene posledice za delavstvo, na težave kmečkega stanu

zaradi nesorazmerja med cenami agrarnih pa indu-
strijskih proizvodov. Vse to se sama izrazito go-
spodarska dejstva in vprašanja, ki pa imajo dale-
kosežne socialne posledice ter tvorijo bistven del
modernega socialnega vprašanja.

Vse to kaže dovolj, da ~~ina medikma~~ socialno vpra-
šanje naše dobe res pretežno gospodarski ^{masaj} značaj.

~~Vendar to ne zadošča. Pokazati treba, cen
stoji notranja zveza~~

II.

/Socialno vprašanje kot posledica menjalnega gospodarskega sistema/.

Prednje popolnoma splošne ugotovitve o ~~xxxx~~
gospodarskem značaju modernega socialnega vprašanja
ne zadoščajo. Pokazati moramo bliže, kakšna je danes
zveza med gospodarstvom in socialnim vprašanje 14

~~v naši dobi tako silno zastrilo vprašanje delovnega časa in mezd, problemi racionalizacije in njenih posledic za delavstvo, težave kmečkega prebivalstva zaradi nesorazmerja cen agrarnih pa industrijskih proizvodov~~ *in to samo gospodarski in. n.*

~~Vse to odkriva dovolj, da ima socialno vprašanje danes res pretežno gospodarski značaj~~

~~Pač pa treba pokazati, v čem obstoji notranja zveza med gospodarskim življenjem pa socialnim vprašanjem~~
kako daleč ta zveza sega in kako ozka je.

Če hočemo na to vprašanje odgovoriti, naprej pokazati razlike med preprostim, naturalnim pa modernim menjalnim gospodarstvom.

1/naturalno gospodarstvu: proizvodnja za domače potrebe v okviru družine ali rodbinske zadruge. Odtod neodvisnost od trga in celotnega gospodarskega stanja. - V časih ko je prevladovalo naturalno gospodarstvo, ni bilo socialnega vprašanja v našem smislu. Kolikor ga je bilo, n. pr. suženjstvo, pozneje podložni kmetje, je imelo v glavnem pravni značaj. Zate so ga lahko uspešno reševali z upori in revolucije.

ševanje po industrijskem blagu močno spremnja.

~~Rxxxxxxkxxxxx~~ Vse to povzroča v modernem gospodarstvu ^{nestalnost in} veliko negotovost, Ta je posebno velika v panogah ki so navezane na svetovni trg.

3/Tako povzroča moderni menjalni gospodarski sestav že sam na sebi veliko neenakomrnosti v razvoju, velike trenja in težav. Periodične krize. Stalna brezposelnost ca 2%.

Vse te težave tem večje, kolikor bolj se vse gospodarstvo organizira v velikih industrijskih in transportnih podjetjih in napravah. Tu so vsakovrstne nevarnosti in zle posledice najbolj občutne. Bata-čevljarji.

V toku sedanje gospodarske krize so se največje težave pokazale ravno pri velepodjetjih in veleban-
~~kah. Ford: v 22 minutah se vsak auto montira. Na ta je~~ ^{tempe}
~~prirejena vsa tovarna. vsi stroji, tekoči trak. Tu se~~
~~ne da nič prilagoditi potreban: ali vzdrži obrat v~~
~~celti ali ga popolnoma ustaviš. Augusta 1930 je moral~~
~~omejiti delo na 3 dni v tednu, General meters Company~~
~~ki ima 34 manjših obratov delala še po 5 dni.~~

Bančni polji: Avstrijska Kredit-Anstalt, nemške Danat in Dresdener Bank, francoska Banque National de Credit. Skupno so različne države dale iz javnih sredstev ca 2 in pol milijarde mark /okroglo 40 milijard din/

4) K vsemu temu se pridružuje še dejstvo, da so problemi modernega mezdnega razmerja sikh sami po sebi silno zamotani in težki. Vprašanja

a/ Delovna moč samo trošek, prodobitno sredstvo kot vsa druga taka sredstva. Ali je to prav ali ne, ne igra vloge, Glavna je dejansko tako.

b/ Vprašanje pravične mezde se ne da zadovoljivo rešiti. Mezda se mora ravnati po ceni produktov. Ta največkrat v naprej nezmana, poleg tega se ne da določiti, koliko odpade na delavca.

c/ Vprašanje familiarne mezde. Večje potrebe nekaterih delavcev pa največkrat manjša sposobnost.

d/ Vsi ti problemi tem težji in važnejši ker gre za velikansko število delavcev in nameščencev.

Tako torej izvira moderne socialno vprašanje resnično v največji meri iz sedanjega gospodarskega sistema veščevanja in sibi

III.

Socialno vprašanje v različnih stopnjah modernega gospodarstvenega razvoja.

Če hočemo zvezo med modernim gospodarstvom pa socialnim vprašanjem prav razumeti in poznati in razumeti moramo ločiti med začetno dobo kapitalističnega razvoja in med razvitim kapitalizmom.

1/ V začetni dobi kapitalizma:

✓ Industrija mlada, tehnično nepopolna. Neizvežbane delovne moči. Posledica visoki produkcijski troški, pa slabe blage. Poleg tega divja, neurejena konkurenca. titvi Pomanjkanje kapitala pa brezmejno stremljenje po obogatitvi
// Vse to sili delodajalce, da skušajo delavce kar najbolj brezobzirno izkoristiti. Delg delovni čas, skrajno nizke meзде. pomankanje varnostnih naprav, skrajno slabe higijenske razmere.

Delavci se ne umejo braniti: zato dejansko neznesne razmere.

V teh razmerah prevladuj. Truj' uajlof vidno: kuroš, zprid'čau je de-
Se to: ker je v podjetjih naloženega carine.

naloženega razmeroma malo kapitala, glavne pa se delovne moči, se dobiček tvori resnično največ na račun delavstva. Marksova teorija o več vrednosti, kljub teoretični zgrešenosti praktično precej točne.

b/ V razvitem kapitalizmu:

Industrija tehnično izpopolnjena do viška. Delovne moči skrbno izvežbane. Zato prvevrstni izdelki ob razmeroma nizkih produkcijskih troških.

Tudi trg v glavnem organiziran. Karteli, trüsti, konkurenca skoraj ozločena. Zato monopolni dobički.

Delavci organizirani. Strekovne organizacija, Hkrati tudi že intenzivna socialna politika. Varnostne in zdravstvene naprave, krajši delovni čas, socialno zavarovanje. Zato ne posredno izkoriščanje delavstva majhno, Glavni dobiček na račun edjemalcev.

Pravilno podjetstvo ni vs. štud. - i. l. d. f.

Težave drugod: Industrija zbirokratizirana in ra-
že radi tega neelastična. Drug vedstveni aparat. Monopolne cene in monopolne mezle. Menjalni mehanizem ne deluje. Monopolne cene, monopolne mezde. Karteli ne pu-
ste da bi cene padle, strokovne organizacije ne da bi se mezde znižale: Posledica zastoj, brezposelnost.

Visoke mezde silijo k racio nalizaciji: posledica

še večja neelastičnost velepodjetij. Ford. 22 minut.
za montažo avtomobila, ⁷ tako prirejeni vsi stroji in
tekoči trak. Posledica popolna neprilagodljivost. Augu-
sta 1930 3 dnevni teden dočim konkurenčno podjetje
General Motors Comp. ki ima 34 manjših obratov, delala
še 5 dni.

Taj: Tehnični viri se pridružujejo se gospodarstvu
Preve: Posledice prekapitalizacije: Kapital se mora
obrestovati. Njega ne moreš poslati na dopust. Zato do
skrajnosti obratovati - dokler ne pride polom.

IV.

/Sklepi za reševanje socialnega vprašanja/
gospodarskih

1/Sistematičnem pregled konkretnih/vzrokov nujno po-
treben. Moderno socialno vprašanje se ne da reše-
vati morda le z idejami in npravnim preredom ljudi.
Potreba sistematičnih reform ~~reform~~ gospodarskih in so-
cialnih reform.

2/Mezdno razmerje neizogibno - ker so velepodjetja
danes nujna. ~~Vseeno ali so~~ S tega vidika vseeno ali so
ta podjetja privatna, državna oziroma komunalna, za-
družna ali n. pr, neposredno last ~~zaposle-~~ zaposle-
nih delavcev in nameščencev. Kjer gre za stotine in
tišee ljudi, ne morejo vsi gospodariti.

realne gospodarske življenje. Če hočemo iti preko te-
ga moramo nanprej gospodarski položaj izboljšati.
To je glavni ^{smisel} smisel zveze med gospodarstvom in so-
cialnim vprašanje,.

Mojni!
30 milijev

Cost 7

Ad novo delovnik 14.000

10000000 (povprečje 100.000) - 6 1/2 %
11.000.000.000 2 1/2 %
1926 produkt - 2000 12000 evrov
1925 proizvodnja (10000 evrov)
1925 proizvodnja (10000 evrov)

1926 (9/10) 86% produkt. ob (do 2000 evrov) 60%

1520. 40 delovnik evrov
1926. 8% - produkt delovnik
do 20% in proizvodnja

Forrest, J.
H. W. W. W.